

ŠAMARICA - KOLIJEVKA OTPORA

Na legendarnoj Šamarici bila je stalna baza partizanskih boraca. Tu su se nalazila vojna zapovjedništva i civilne ustanove, bolnice, radionice, tiskare i škole. Tu je formirana i 7. banijska divizija koja se proslavila u bitkama na Neretvi i Sutjesci...

Srednjim dijelom Banije, od Hrvatske Kostajnice u dolini Une do Starog Sela u dolini Gline, proteže se greben Zrinske gore (greben čine vododerine između rijeka Une, Kupe i Gline) te Šamarica s najvišim vrhom Prisjeka (Piramida), na 615 metara nadmorske visine kod Čavić brda. Na legendarnoj Šamarici bila je stalna partizanska baza naroda i boraca. Tu su se nalazila vojna zapovjedništva i civilne ustanove, bolnice radionice, tiskare i škole. Veći dio stanovništva pod terorom ustaša izbjegao je na Šamaricu.

Prije 80 godina u šumi Abez kraj Vrginmosta (Gvozd) pod rukovodstvom sekretara CK KPH Rade Končara i člana CK KPH Josipa Kraša održano je 19. srpnja partijsko savjetovanje kotarskih komiteta KP Hrvatske za Glinu, Vojnić i Vrginmost radi pokretanja naroda Banije i Korduna u oružani ustanak. Sastanku su prisustvovali: Milutin Baltić, Ranko Mitić, Žarko Ćuić, Stanko Opačić Čanica, Rade Bulat, Mile Manojlović Gedžo, Stanko Maslek i Branko Nikoliš. Ubrzo, potpuni uspjeh postigla je grupa od 42 ustanika iz sela Vlahović, Gornji Drenovac, Veliki Šušnjar, Liščani i Banski Grabovac pod zapovjedništvom Vasilja Gaćeše i Adama Mrakovića Dmitrovića koja je napala općinu, željezničku stanicu i ciglanu u Banskom Grabovcu. U noći 23./24. srpnja odred Vasilja Gaćeše likvidirao je trojicu ustaša, a ostle zarobio. Zaplijenjeno je 11 pušaka, oko tisuću komada streljiva i dvadesetak pištolja. Ustaše su nakon uspjele partizanske akcije, za odmazdu, 24. i 25. srpnja 1941. godine spalili sela Vlahović, Banski Grabovac, Ravno Rašće, Drenovac i druga naselja uz masovna ubijanja žitelja. Stradalo je 1.286 mještana Srba na pragu svojih kuća. U svom bijegu i nemoći protiv ustanka, neprijateljske snage palile su i nadalje čitava sela na Baniji, vršili masovna ubijanja i odvodili stanovništvo u logore. Manji dio Banijaca zajedno s grupom partizanskih boraca izvukao se na Šamaricu u zbijeg. Kako je neprijatelj intervenirao iz Petrinje, Gline, Kostajnice i Zrina, Gaćešina grupa povukla se na Šamaricu. Ustanici iz sela južno od Gline, prikupljaju se u šumi Pogledić i kasnije preseljavaju u šumu Prolom, te pod rukovodstvom sekretara i člana OK KPH Ćire Madžarca i Ilije Opačića, člana KK KPH Glina Milutina Baltića, organiziraju gerilske odrede.

Komunisti kotara Petrinja i Kostajnica rade na prihvaćanju izbjeglica iz više od 20 sela s područja ovih kotara i smještaju u Šamaricu. Sredinom kolovoza formiraju se Kalinski i odred Šamarica. Pod pritiskom ustaških i domobranskih snaga, na Šamaricu se povukao 21. rujna i Sisački partizanski odred sa OK KPH Sisak. S odredima na Šamarici, Sisački odred je noću 25./26. rujna uspješno napao žandarmerijske stanice u Gornjem Klasniću i Malom Gradecu. Borbeno djelovanje Sisačkog odreda sa partizanskim sastavima formiranim na Šamarici imalo je povoljan utjecaj na povjerenje naroda i zajedništvo Hrvata i Srba.

U oslobođenim naseljima Banije osnivaju se narodnooslobodilački odbori (prvi NOO u Baniji osnovan je 18. kolovoza 1941. godine u Selištu, u glinskom kotaru). U međuvremenu, banijski i sisački partizani položili su prvu partizansku zakletvu, 28. rujna 1941. godine na Čavić brdu na Šamarici. Poslije zakletve na Čavić brdu uslijedilo je polaganje zakletve i drugih partizanskih grupa i odreda. (Kasnije, ožujka 1942. godine i svibnja 1943. godine, Vrhovni štab unosi izmjene u tekst svečane zakletve, ali i dalje ostaju osnovni bitni elementi: služenje domovini i svom narodu, i nepoštedna borba protiv okupatora i domaćih izdajnika do konačnog oslobođenja zemlje“).

Polovicom listopada 1941. godine, formirana je Komanda NOP odreda za Baniju i Kordun. U studenom ujedinjene su sve banijske jedinice. U prosincu je Banijski partizanski bataljun prerastao u Banijski NOP odred koji je istog mjeseca oslobodio veći dio teritorija kotara Dvor. Stvaranjem slobodnog teritorija i formiranjem Banijskog NOP odreda stvoreni su povoljni uvjeti za daljnji razvoj ustanka na Baniji.

Bojan Mirosavljev